

**MULTIDISZCIPLINÁRIS KIHÍVÁSOK
SOKSZÍNŰ VÁLASZOK**

GAZDÁLKODÁS- ÉS SZERVEZÉSTUDOMÁNYI FOLYÓIRAT

**MULTIDISCIPLINARY CHALLENGES
DIVERSE RESPONSES**

JOURNAL OF MANAGEMENT
AND BUSINESS ADMINISTRATION

**A TAGÁLLAMOK FISKÁLIS HATÁSKÖREINEK
GYAKORLÁSA SORÁN HOZOTT DÖNTÉSEINEK
FELÜLVIZSGÁLATA AZ EUB GYAKORLATÁBAN
TÁMOGATÁSOK VAGY JOGELLENESEN BEFIZETETT ADÓK
VISSZAFIZETÉSE JOGERŐS DÖNTÉSEK ESETÉN**

**REVIEW OF THE MEMBER STATES' DECISION BASED
ON THE EXERCISE OF THEIR FISCAL AUTHORITY IN
THE LIGHT OF THE CJEU'S CASE LAW
REPAYMENT OF SUPPORT OR UNLAWFUL TAXES IN CASE OF FINAL
DECISIONS**

SZUCHY Róbert - KOROM Ágoston

Kulcsszavak: *Uniós jogot sértő adók és belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások visszafizetése, kivétel jogerős döntések esetén, mely esetekben kell a jogerős döntéseket felülvizsgálni, belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások visszafizetésére vonatkozó speciális szabályok*

Keywords: *Reimbursement of taxes violating EU law and aids which are not compatible with the internal market, exceptions to the final judgment, in which cases can the final judgements be reviewed, special rules to the reimbursement of aids which are not compatible with the internal market*

JEL kód: *K33, K49*

<https://doi.org/10.33565/MKSV.2022.01.06>

ÖSSZEFOGLALÁS

A tagállamok fiskális hatásköreik gyakorlása során adókat szednek be, illetve gazdasági szereplőknek támogatásokat nyújtanak. A tagállamok e területen nem élveznek korlátlan mozgásteret, gyakran előfordul, hogy egy gazdasági szereplőnek nyújtott támogatás vagy beszedett adó nem felel meg az uniós jog kritériumainak. Ilyen esetekben főszabályként, különösen a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatás esetén, az adókat, és a támogatásokat is vissza kell téríteni. E főszabály alól jelent kivételt, ha az adott döntés jogerőre emelkedett, ilyen esetben az uniós jog nem követeli meg a kérdéses döntések felülvizsgálatát. Azonban e kivétel nem minden esetben alkalmazható, valamint a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásokra speciális szabályok vonatkoznak. E dolgozatban azt vizsgáljuk, hogy mely esetekben kell eltekinteni a tagállami jogerős döntésektől. Jelentős állami támogatások visszafizetése, vagy éveken át befizetett adók utólagos visszafizetése komoly befolyást gyakorolhat a gazdasági szereplők, valamint a tagállamok költségvetésére is.

ABSTRACT

The Member States collect taxes during exercising their fiscal competencies and grant aids to the economic operators. The Member States' margin of appreciation is not unlimited in this field, it often occurs that an aid provided for an economic operator, or a collected tax does not meet the requirements of the EU law. In these cases, in general, especially, if the aid is not compatible with the internal market, the taxes and aids should be reimbursed. An exception to this general rule, if the decision has become final, in these cases the EU law does not require reviewing the decisions. However, this exception cannot be applied in every case, moreover, the aids which are not compatible with the internal market require specific rules. In this paper, we examine in which cases can we forget the Member State's final judgement. Reimbursement of significant state aids or taxes which were being paid for years can seriously affect the economic operators' and the member States' budgets.

BEVEZETÉS

Az Európai Unió joga által szabott korlátok között a tagállamok gazdaságpolitikai szuverenitásának egyik legfontosabb területe az adók¹ kivetése. E területen sem korlátlan a tagállami hatáskör: bizonyos körülmények között – amelyre jelen írás keretein belül nem térünk ki – a tagállamoknak tekintettel kell lenniük az uniós jogra. Az állam által gazdasági szereplőknek nyújtott támogatások igen szigorú uniós kontroll alá tartoznak, valamint – bizonyos szektorokban – a tagállamok által beszedett díjak is uniós jog által meghatározott ellenőrzés alá esnek. A tagállamok e területen gyakorolt hatáskörei ellenére igen gyakran előfordul, hogy bizonyos állam által a gazdasági szereplőknek nyújtott támogatások nem egyeztethetőek össze a belső piaccal, vagy meghatározott adókat, díjakat a tagállamok uniós jogot sértve szednek be.

Ilyen esetekben az a főszabály, hogy a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásokat a gazdasági szereplőnek vissza kell fizetni az adott tagállamnak, valamint az uniós jogot sértő díjakat és adókat a tagállamoknak kell visszafizetni az érintett gazdasági szereplőknek,² illetve magánszemélyeknek.

A főszabály ismerete mellett a gyakorlatban számos kérdés merül fel: miként kell eljárni, ha az uniós jogot sértő döntés a tagállami eljárásjog értelmében jogerőre emelkedett, illetve miként kell eljárni az Európai Unió Bíróságának ítéletét megelőző helyzetekkel?

¹Emmanuel de Crouy-Chanel szerint az Unió igen paradox módon viszonyul a direkt adókhöz: egyrészt a tagállamok a szuverenitásuk legfontosabb elemének tartották a közvetlen adók kivetésének jogát, másrészt az alapító szerződések hozzájárulnak e szuverenitás megőrzéséhez főként a területre vonatkozó egyhangú döntéshozatallal. Az adók lehetnek a tagállami protekcionizmus eszközei, és a tagállamok közötti verseny eszközei is. *L'impôt direct: instrument et objet des politiques protectionnistes?* in *Protectionnisme et Droit de L'Union européenne*, sous la dir. dr Ségolène Barbou des Places, Paris, Pedone, 2014, 145. p.p.

²Antoine Vauchez szerint az uniós jog fokozatosan, új kereseti lehetőségekkel megerősíti a tagállamokkal szemben a magánszemélyeket, gazdasági szereplőket, illetve az ügyvédeket. in: *Le travail politique du droit ou comment réfléchir au „role politique” de la Cour?*, 51. p.p. *Le role politique de la Cour de justice de L'Union européenne*, bruyant, bruxelles, 2019.

E kérdések igen lényegesek mind a tagállamok, mind a gazdasági szereplők és magánszemélyek szempontjából. A tagállam költségvetését érzékenyen érintheti, ha több évre visszamenőleg kell bizonyos adókat, díjakat visszafizetnie, az állami támogatás visszafizetése pedig igen gyakran az adott gazdasági szereplő csődjét vonja maga után.

A fentiekben feltett második kérdés könnyebben megválaszolható: az uniós bíróság – élve az uniós jog autentikus értelmezésének monopóliumával – megadja, miként kell, illetve kellett volna értelmezni az uniós jogot annak hatályba lépésétől kezdve. Ebből következik, hogy az uniós szerveknek, és a tagállamoknak úgy kell alkalmazniuk az uniós jogot, ahogy az EUB értelmezi, ideértve az Európai Unió Bíróságának ítéletét megelőző helyzeteket is. E főszabály alól jelent kivételt, hogy bizonyos körülmények között az EUB korlátozhatja ítéletének időbeli hatályát: ilyen esetekben nem lehet alkalmazni az EUB értelmezését az adott ítéletet megelőző helyzetekre. Ennek vizsgálatára ki fogunk térni az alábbiakban.

A gazdasági szereplők és magánszemélyek jogérvényesítését a *res indicata* hatás is megakadályozhatja, azaz, ha a tagállami jog értelmében az adott döntés jogerőre emelkedett, az uniós jog tiszteletben tartja a jogerő elvét, tehát nem követeli meg, hogy a tagállami bíróság eltekintsen a jogerő elvétől, vagyis ilyen esetben is újra nyissa az eljárást azért, hogy így orvosolja az uniós jog megsértését.

Ha a gazdasági szereplőknek és magánszemélyek vissza kellene fizetni a tagállamnak belső piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásokat, vagy a tagállamnak kell visszafizetni a gazdasági szereplőktől uniós jogot sértő módon beszedett adókat, illetve díjakat, olyan esetben, ha azokkal kapcsolatban jogerőre emelkedett bírósági határozatok hoztak, alapvetően két lehetőség van a jogerős bírósági határozatok³ által előidézett *res indicata* hatás „áttörésére”.

³Laurent Coutron kifejti bevezetőjében, hogy a jogerő elvétől való eltekintéssel az EUB új módot keres az uniós jog érvényre juttatására. in *L'obligation de renvoi préjudiciel á la Cour de justice: une obligation sanctionnée?*, sous la dir de Laurent Coutron, Bruylant, Bruxelles, 2014.

Az első lehetőség az állam által nyújtott támogatások területe, illetve az olyan döntések, amelyek érintik az Unió költségvetési helyzetét. Ilyen esetekben – mint látni fogjuk – az EUB kivételt tesz a *res iudicata* elve alól.

A második lehetőség, mikor a tagállami intézményi és főként eljárási autonómiát korlátok közé szorító azonos elbánás,⁴ és tényleges érvényesülés elvei által meghatározott követelményeknek nem felelt meg az adott tagállami eljárási szabály vagy bírósági határozat. A gyakorlatban a gazdasági szereplők gyakran hívhatják segítségül az azonos elbánás és a tényleges érvényesülés elveit.

Jelen írásban e két kérdéssel kapcsolatos EUB gyakorlatot vizsgáljuk, kitérve arra, hogy milyen lehetőségeket biztosít az Unió azon gazdasági szereplőknek és magánszemélyeknek, akiknek a jogerő elve miatt nincs lehetőségük az uniós jogot sértő módon kivetett adókat és díjakat az adott tagállamtól visszakövetelni. Az állam által nyújtott támogatások esetén értelmetlen lenne hasonló helyzetek vizsgálata.

GERMANY ÜGYBEN HOZOTT ÍTÉLET⁵

Az ítélethez készített főtanácsnoki indítvány is fontos tanulságokkal szolgálhat: az alapügyben érintett vállalatokra a német hatóságok díjat szabtak ki, amelyeket két érintett távközlési szektorban tevékenykedő vállalat kifizetett, így azok jogerőre emelkedtek. Ezzel szemben a többi társaság elérte, hogy e díjakat nem kellett befizetniük. A díjat befizető vállalatok a befizetett díjak visszafizetésére irányuló kérelmeket nyújtottak be az érintett hatóságokhoz. E kérelmeket az illetékes

⁴Laurance Potvin Solis szerint az uniós jog a tagállami intézményi autonómia elismerésével részben respektálja a tagállamokat, másrészt e keretek között kívánja biztosítani a jogalanyok uniós jogrendből eredő jogosultságainak érvényre juttatását. *Le respect de l'autonomie institutionnelle et procédurale interne devant la juridiction communautaire*, 149-150. p.p. *Vers la reconnaissance de droits fondamentaux aux États membres de l'union européenne? Réflexions á partir des notions d'identité et solidarité*, sous la dir. de Jean-Christophe Barbato-Jean-Denis Mouton, Bruylant, Bruxelles, 2010.

⁵Európai Unió Bírósága, C-392/04.

hatóság elutasította, mivel a kérdéses határozatok a befizetéssel, a német jog szerint, jogerőssé váltak.

Az jogvita során előzetes döntéshozatali eljárásban fordultak az EUB-hoz, a feltett kérdés lényegében arra irányult, hogy jelen esetben vissza kell-e fizetni a kérdéses díjakat, ha egyes gazdasági szereplők azok jogszerűségét a befizetéskor nem vitatták.

Az indítvány különleges szerepet szánt a méltányosságnak, mint a jogbiztonság elvét korlátozó értéknek,⁶ amelyet ugyan követett a Bíróság az Assidoman ügyben hozott ítéletben, de általános jelleggel nem pontosította annak terjedelmét.

A Bíróság hangsúlyozta, hogy az alapügyben nem volt megfelelő a jogorvoslat benyújtására vonatkozó, egy hónapos,⁷ határidő.⁸ Ezt követően az egyenlő elbánás elve alapján megvizsgálta az EUB, hogy a jogorvoslatra vonatkozó határidő különbségtétel nélkül vonatkozik-e uniós jogon és tagállami jogon alapuló jogorvoslatokra.

A tagállami intézményi és eljárási autonómiát korlátok közé szorító azonos elbánás elve megköveteli, hogy az uniós jogrendből eredő jogosultságok esetén a tagállami eljárási szabályok ne legyenek kedvezőtlenebbek, mint a tagállami jogrendből eredő jogosultságok esetében alkalmazott tagállami szabályok.

Ezen kívül az a kérdés is felmerült, hogy a nyilvánvaló jogellenesség fogalmát is oly módon alkalmazták-e, hogy az megfelelt az egyenértékűség uniós jogi elvének. Az alapügyben eljáró tagállami bíróság megvizsgálta, hogy a kérdéses díjmegállapító határozatok összeegyeztethetőek-e magasabb szintű jogszabályokkal. E vizsgálatban a tagállami jog alapján az eljáró bíróság megvizsgálta a tagállami jogot, az uniós joggal kapcsolatos vizsgálatot azonban

⁶Főtanácsnoki Indítvány, C-392/04, 77. pont.

⁷A határidő uniós joggal való összeegyeztethetőségére nem terjedt ki az előzetes döntéshozatali kérelem.

⁸Európai Unió Bírósága, C-392/04, 60. pont.

nem, vagy pontatlanul végezte el.⁹ Ha a tagállami jogszabályok szerint vissza kell vonni a határozatot nyilvánvaló jogellenesség esetén, ugyanezen kötelezettség tekintetében eleget kell tenni az uniós jog¹⁰ esetében is.¹¹ A tagállami bíróságnak kellett megítélni, hogy az adott ügyben az uniós joggal összeegyeztethetetlen szabályozás nyilvánvalóan jogellenes-e a tagállami jog értelmében.¹²

OLIMPICLUB SRL¹³

Az ítélet alapügyében¹⁴ érintett Olimpiclub egy gazdasági társaság, amely olasz állami tulajdonban lévő földterületeken fekvő sportkomplexum tulajdonosa. Az Olimpiclub haszonbérleti szerződést kötött egy nem haszonszerzési célú egyesülettel, amelynek tulajdonosai között nagymértékű átfedés volt. Az adóhivatal szerint e két jogi személy közötti szerződések tényleges célja jogosulatlan adóelőny megszerzésére irányult, ezért érvénytelenítette azokat, illetve kiigazította az Olimpiclub adóbevallását, ideértve a HÉA bevallásokat is. Az Olimpiclub keresetet intézett az olasz bíróságokhoz, amelyek előtt pert nyert, majd az adóhatóság semmisségi kérelmet nyújtott be. A társasággal szemben felszámolás indult, majd a felszámolóbiztos hivatkozott a HÉA módosításával kapcsolatos két, más adóévet érintő jogerős ítéletre.

E tekintetben igen komplex volt az olasz jogi helyzet: az olasz polgári törvénykönyv¹⁵ értelmében a jogerős ítéletek megállapításai és végkövetkeztetései

⁹i.m. 68. pont.

¹⁰Laurent Coutron szerint az ítéletben az EUB könnyebben félretette a jogerő elvét, mivel ebben az esetben nem kellett a végső fokon eljáró tagállami bíróságot amiatt szankcionálni, hogy nem tett eleget előzetes döntéshozatali eljárás kérésére vonatkozó kötelezettségének. in *l'Irénisme des cours européennes, rapport introductif*, 34. p.p. *L'obligation de renvoi préjudiciel á la Cour de justice: une obligation sanctionnée?*, sous la dir de Laurent Coutron, Bruylant, Bruxelles, 2014

¹¹i.m. 69. pont.

¹²i.m. 71. pont.

¹³Európai Unió Bírósága, C-2-08.

¹⁴Az alapügy a feltételezett jogosulatlan adóelőny, valamint a jogerő tekintetében igen komplex helyzetet mutat, ezért szükséges az alapügyre e tekintetben részletesebben kitérni.

¹⁵2909. cikk.

– abban az esetben is – ha más adóéveket érintenek, kötelezőek az alapeljárásban.¹⁶

Az alapügyben eljáró bíróság tájékoztatása alapján¹⁷ az olasz bíróságok a fenti cikk alapján azt a gyakorlatot követték, amely szerint minden adóév megtartja önállóságát a többivel szemben, így az egyik adóévvel kapcsolatos határozat nem jelent *res indicatát* a többi adóévvel kapcsolatban.¹⁸ Azonban az olasz bíróságok megváltoztatták ezt a gyakorlatot, azaz adóügyekben lehetett hivatkozni más jogvitában kialakított megoldásra, akkor is, ha az ítélet más adóévre vonatkozik.¹⁹ A felszámolóbiztos hivatkozhatott azon jogerős ítéletekre, amelyek értelmében jogszerű volt megkötni a vitatott haszonbérleti szerződéseket, így a semmisségi kérelmet elfogadhatatlanná kell nyilvánítani, mivel az ugyanazon tény és jogkérdésekre vonatkozik.²⁰

Az eljáró tagállami bíróságot a tagállami jog alapján kötik a hivatkozott jogerős ítéletek, ebből következik, hogy a tagállami bíróság az alapügyet nem vizsgálhatja az EUB HÉA-val kapcsolatos, joggal való visszaéléssel szembeni gyakorlata tekintetében.

A Corte suprema di cassazione figyelembe vette a Luccini ügyben hozott ítéletet, amelyben az uniós joggal ellentétesnek bizonyult a *res indicata* elvének olyan alkalmazása, amely megakadályozhatja az uniós jog megsértésével folyósított állami támogatás visszafizetését.²¹

Az eljáró bíróság értelmezésében a fenti ítélet fokozatosan átalakítja az EUB *res indicata* tiszteletben tartására vonatkozó gyakorlatát.²² Hangsúlyozni kell, hogy a

¹⁶Európai unió Bírósága, C-2/08, 11. pont.

¹⁷i.m. 12. pont.

¹⁸i.m. 12. pont.

¹⁹13. pont.

²⁰i.m. 14. pont.

²¹16. pont.

²²i.m.

Luccini ítélet szektorális kivételnek tekinthető,²³ azaz csak az állami támogatásokra vonatkozó speciális szabályok miatt nem alkalmazható a *res indicata* elve.

A Corte suprema di cassatione a tekintetben is választ várt az EUB-től, hogy tekintettel a HÉA jelentős szerepére az Unió saját forrásai körében, az uniós jog megköveteli-e a belső jogban jogerős bírósági ítélet kötelező jellegének figyelem kívül hagyását?²⁴

A Bíróság utalt állandó gyakorlatára, amelynek értelmében a jogerő elve fontos szerepet tölt be az uniós jogrendben is, annak érdekében, hogy ne lehessen vitatni azokat a bírósági döntéseket,²⁵ amelyekkel kapcsolatban kimerültek a jogorvoslati lehetőségek vagy a fellebbezésre vonatkozó határidők.²⁶ Ezért főszabályként az uniós jog nem követeli meg, hogy a tagállami bíróságok eltekintsenek²⁷ a döntéseket jogerőre emelő tagállami eljárási szabályok alkalmazásától abban az esetben sem, ha így lehetővé válna az uniós jogot sértő döntések orvoslása.²⁸ A tagállam eljárási autonómiája alapján a tagállamok hatáskörébe tartozik a jogerő

²³ Európai Unió Bírósága, C-119/05.

²⁴ 17. pont.

²⁵ A Főtanácsnok indítványában arra a következtetésre jutott, hogy a jogbiztonság elve nem abszolút hatályú, azt korlátok közé szorítja az uniós jog elsőbbsége, és a tényleges érvényesülés elve. A tekintetben különösen a Germany ügyben hozott ítéletre utal. (Főtanácsnoki indítvány, 47. pont).

²⁶ 22. pont.

²⁷ A Főtanácsnok szerint az EUB gyakorlata a az uniós jogot sértő jogerőre emelkedett határozatok utólagos felülvizsgálata tekintetében az egyedi ügyekre összpontosít: az ilyen ügyek különleges tényállásbeli és jogi körülményei adnak okot arra, hogy a Bíróság egyensúlyt alakít ki a jogbiztonság és az uniós jog egyéb követelményei között. 54. pont. Az indítvány 31. lábjegyzete arra utal, hogy ezen egyensúly alkalmazása során figyelemmel kell lenni a bíróság és közigazgatási szervekre vonatkozó eljárási szabályokat, illetve azt, hogy a bíróságok, és közigazgatási szervek eleget tettek-e uniós jog végrehajtására vonatkozó kötelezettségeiknek, illetve az érintettek igénybe vették-e a rendelkezéseikre álló jogorvoslati lehetőségeket.

²⁸ 23. pont.

szabályainak meghatározása: ennek az egyenértékűség és tényleges érvényesülés elvei szabnak határt.²⁹

A Lucchini ítéletben foglaltakat az uniós bíróság nem igazán az állami támogatások tilalmának uniós jogrendben elfoglalt különös szerepe,³⁰ mint a tagállamok és az Európai Bizottság közötti sajátos hatáskörmegosztás miatt nem lehet jelen esetben alkalmazni.³¹

A Bíróság szerint a tényleges érvényesülés és a jogerő elvének ütközését kell megvizsgálni az uniós jog alkalmazásának következményeire tekintettel, hogy más ügyben hozott jogerős döntéshez kapcsolt, olasz jogszabály alkalmazásából eredő jogerő elve megakadályozhatja-e más ügyekben a HÉA-ra vonatkozó ítélkezési gyakorlat érvényre juttatását?³² E tekintetben az EUB a Petrobroeck ügyben hozott ítélkezési gyakorlatban kialakított kritériumokat vette alapul, mint a védelemhez való jogot, a jogbiztonság elvét, illetve az eljárás szabályos lefolytatásának elvét.³³

A Bíróság azzal indokolta, hogy jelen esetben a jogerő elvét felülírja a tényleges érvényesülés elve, hogy hasonló helyzetben nem csak az adott ítéletre nézve lenne lehetetlen az uniós jog érvényesülése, hanem ugyanazon jogalany tekintetében a többi adóév vonatkozásában is ellehetetlenülne a téves jogértelmezés kiigazítása,³⁴ így a HÉA-val kapcsolatos visszaélésszerű gyakorlat kiigazításának ilyen mértékű megakadályozása nem teszi lehetővé a területre vonatkozó ésszerű jogalkalmazást,

²⁹24. pont.

³⁰A Főtanácsnok is hasonló állásponton volt: azzal, hogy a tagállami bíróság nem rendelkezett hatáskörrel, közvetlenül az Unió és a tagállamok közötti hatáskörmegosztást vonta kétségbe a Lucchini ügyben, míg a HÉA területén a jogharmonizáció csak részlegesen valósult meg. (65-66. pontok).

³¹25. pont.

³²26 és 28. pontok.

³³27. pont.

³⁴29-30.

ebből következően a tényleges érvényesülés elvét igazolatlanul akadályozza³⁵ a jogbiztonság elve.³⁶

A Főtanácsnok szerint az ítélet a Köbler ügygel hasonlítható össze abban a tekintetben, hogy a Bíróság nem fogadta el a jogerő elvét, mint az állam felelősségét kizáró okot. Az indítvány inkább arra a következtetésre jutott, hogy a jogerő tekintetében az ítélet keretei között nincs olyan lényeges érdek, amely felülírná az uniós jog egyéb elveinek alkalmazását.³⁷

DRAGOS CONSTANTIN TARSIA ÜGYBEN HOZOTT ÍTÉLET³⁸

Az ítélet alapügyében az érintett román állampolgár Franciaországban vásárolt gépjárművet, amelynek román nyilvántartásáért különadót kellett fizetnie. Számos román bírósági eljárást követően az érintett perújítási kérelmet nyújtott be, amelyet az uniós jogra alapozott. Az EUB előtti eljárásban nem képezte vita tárgyát, hogy a kérdéses adó nem egyeztethető össze az uniós jog által meghatározott kritériumokkal.

Főszabályként az állandó ítélkezési gyakorlat alapján a tagállamok kötelesek visszafizetni az uniós jog megsértésével befizetett adókat,³⁹ valamint az adókkal összefüggésben levont összegeket, illetve kamatokat. A jogosulatlanul kivetett adók visszafizetésére nincs uniós szabályozás, ebből következően a tagállamok jogosultak meghatározni az ilyen helyzetekkel kapcsolatos intézményi és eljárási kereteket, viszont az eljárási szabályoknak meg kell felelniük a tényleges érvényesülés, illetve az azonos elbánás elveinek.⁴⁰ Azonban hangsúlyozni kell, hogy abban az esetben, ha jogerőre emelkedett tagállami bírósági határozatot

³⁵Laurent Coutron az ítéletben a jogerő elvének újabb hanyatlását látja: in *L'Irénisme des cours européennes, rapport introductif*, 33. p.p. *L'obligation de renvoi préjudiciel á la Cour de justice: une obligation sanctionnée?*, sous la dir de Laurent Coutron, Bruylant, Bruxelles, 2014.

³⁶30-31.

³⁷Indítvány 75. pont.

³⁸Európai Unió Bírósága, C-69/14.

³⁹Európai Unió Bírósága, C-69/14, 24- 25. pontok.

⁴⁰Európai Unió Bírósága, C-69/14, 26-27. pontok.

hoztak egy adott ügyben, akkor főszabályként az uniós jog sem követeli meg, hogy az adott bíróság eltekintsen a jogerő elvétől.⁴¹ Így ilyen esetekben csak akkor kell vizsgálni az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elveinek alkalmazását, ha a tagállami eljárási szabályok – bizonyos feltételek mellett – lehetővé teszik a jogerőre emelkedett döntések visszavonását.⁴² Jelen ügyben az az egyik legfontosabb kérdés, hogy a tényleges érvényesülés, és az egyenértékűség elvei által meghatározott kritériumokkal ellentétes-e egy olyan helyzet, hogy az adott tagállam eljárásjoga értelmében a perújítás nem lehetséges polgári ügyekben hozott döntésekkel szemben, míg lehetséges uniós jogot sértő, jogerőre emelkedett közigazgatási ügyekben.⁴³

Az egyenértékűség elve azért nem nyert alkalmazást, mert az ítéletben közigazgatási és polgári eljárási szabályokat kellett összehasonlítani: az egyenértékűség uniós elve pedig azt követeli meg, hogy a tagállami jog megsértésén alapuló keresetek, és az ahhoz hasonlítható, tagállami jog megsértésén alapuló keresetek esetén alkalmazzanak azonos elbánást.

A tényleges érvényesülés elvével ellentétes egy tagállami eljárási szabály, amennyiben az ellehetetleníti, vagy túlságosan megnehezíti az uniós jogrend által garantált jogok érvényre juttatását. Azonban nem minden olyan tagállami eljárási szabály, amely ellehetetleníti, vagy túlságosan megnehezíti az uniós jogrendből eredő jogosultságok érvényre juttatását, minősül ellentétesnek a tényleges érvényesülés elvével. Bizonyos körülmények között az uniós jogrend lehetővé teszi, hogy egyes tagállami jogelvek – amelyek a bírósági rendszer alapját képezik⁴⁴ – „igazolják” a tényleges jogérvényesítés ellehetetlenülését. Ilyen elv különösen a jogbiztonság elvéhez kötődő jogerő elve. Ezen elv alkalmazásában az uniós jog

⁴¹i.m. 28-29. pontok.

⁴²i.m. 30. pont.

⁴³Európai Unió Bírósága, 31. pont.

⁴⁴Európai Unió Bírósága, C-69/14, 36-39. pontok.

főszabályként lehetővé teszi az, hogy az eljáró tagállami bíróság ne vonjon vissza egy jogerős határozatot azért, hogy az megfeleljen az uniós jog által támasztott feltételeknek.⁴⁵

A Bíróság emlékeztet, hogy az uniós jogrend ilyen esetekben – azaz, ha a jogbiztonság és jogerő elve alkalmazásában a tagállami bíróság nem köteles visszavonni az uniós jogot sértő határozatot – az állammal szembeni kártérítési per lehetőségétől nem lehet megfosztani az érintetteket, amely lehetőséget biztosít jogaik érvényre juttatására.⁴⁶

OANA CALIN ÜGYBEN HOZOTT ÍTÉLET⁴⁷

Az ítélet a tagállam intézményi és eljárási autonómiáját korlátok közé szorító effektivitás és azonos elbánás uniós elvei szempontjából tűnik relevánsnak, különösen az igen komplex belső eljárás szemszögéből. Az alapügyben érintett román állampolgár egy más tagállamból származó használt gépkocsit vásárolt, amelynek Romániában történő forgalomba hozatalához megközelítőleg 200 euró környezetvédelmi illetéket kellett fizetnie. Az érintett megfizette az összeget, majd kereset nyújtott be a román bíróságra, hivatkozva a kérdéses adó uniós joggal való összeegyeztethetőségére. 2014 tavaszán a bíróság elutasította a keresetet, majd az érintett 2015 tavaszán perújítási kérelmet fogalmazott meg – hivatkozva a vonatkozó EUB gyakorlatra – amelyet az eljáró bíróság 2015 nyarán utasított el. A második perújítási kérelmet az érintett 2016 nyarán nyújtotta be a megyei bírósághoz, amelyben egy olyan uniós bírósági ítéletre hivatkozott, amelynek értelmében lehetővé kell tenni a perújítást uniós jogot sértő esetekben. A Bíróság döntésében elrendelte a szóban forgó illeték kamatokkal történő visszafizetését, amellyel szemben a hatóság fellebbezést nyújtott be a regionális bírósághoz.

⁴⁵i.m.

⁴⁶Európai Unió Bírósága, C-173/03.

⁴⁷C-676/17.

Az illetékes hatóság fellebbezést nyújtott be a döntéssel szemben a kompetens fellebbviteli bírósághoz, amely 2017 telén hatályon kívül helyezte arra hivatkozva, hogy a második perújítási kérelmet az egy hónapos határidőn túl nyújtották be. Az előzetes döntéshozatali eljárást végül ez utóbbi ítélettel szemben benyújtott perújítási kérelemben eljáró bíróság kezdeményezte. Az előzetes döntéshozatali eljárásban feltett kérdés lényegében arra irányult, hogy jelen esetben összeegyeztethető-e az uniós joggal a kérdéses egy hónapos határidő.

Az EUB emlékeztetett, hogy főszabály szerint a tagállamoknak vissza kell fizetniük az uniós jog megsértésével beszedett adókat, azonban a *res iudicata* elvét az uniós jog is figyelembe veszi, amely alapján a tagállami bíróságnak abban az esetben sem kell eltekintenie a bírósági határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, ha ezzel lehetővé válna az uniós jogot sértő helyzetek orvoslása.⁴⁸

Az egyenértékűség elve megköveteli, hogy az adott tagállam belső jogából eredő jogosultságok érvényre juttatására irányuló eljárási szabályok ne legyenek kedvezőbbek, mint a hasonló, uniós jogrendből eredő jogosultságok érvényre juttatására irányuló szabályok. A tekintetben, hogy mely esetekben tekinthető a tagállami és az uniós jog megsértésén alapuló eljárás hasonlatosnak, a jogorvoslatok tárgyát, indokait és lényeges elemeit kell figyelembe venni.⁴⁹ Ilyen eljárást azonban az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bíróság nem említett meg az EUB-hoz címzett kérdésében.⁵⁰

A Bíróság az eljáró tagállami bíróság által küldött információk elégtelensége okán nem rendelkezett elegendő információval az egyenlő elbánás által meghatározott követelmények teljesülésének megállapításához.⁵¹ Ez azonban nem jelenti azt,

⁴⁸Európai Unió Bírósága, C-676/17, 24-27. pontok.

⁴⁹Európai Unió Bírósága, C-676/17, 35. pont.

⁵⁰i.m. 36. pont.

⁵¹i.m. 40-41- pontok.

hogy a tagállami bíróság ne állapíthatná meg az egyenértékűség elvének sérelmét, valamint ne fordulhatna új kérdéssel az EUB-hoz.⁵²

A jogszabályban meghatározott egy hónapos határidő önmagában nem ellentétes az uniós jog által meghatározott követelményekkel,⁵³ amennyiben az nem akadályozza meg a perújítási kérelem elkészítését.

Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján a perújítási határidők tekintetében a jogbiztonság elvét együtt kell értelmezni a bizalomvédelem elvével, azaz a jogszabályok egyértelműnek és pontosnak kell lennie, valamint a jogalanyok előre kell, hogy lássák annak alkalmazását.⁵⁴ Az a 2016. évi román bírósági ítélet, amely megállapította az egy hónapos határidőt, attól kezdve kellett alkalmazni, ahogy az a romániai közlönyben megjelent. E közlönyben az ítélet csak 2017-ben jelent meg, azaz abban az időszakban, amikor az érintett benyújtotta kérelmét, még nem volt közzétéve. Ebből következően az egy hónapos határidő alkalmazása nem felelt meg a jogbiztonság elvének, amelyet a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben kell értelmezni.⁵⁵

VASILE BUDISAN ÜGYBEN HOZOTT ÍTÉLET⁵⁶

Ezen ítélet alapügyében is tagállami adók uniós joggal való összhangját vizsgálták. Jelen írás keretei között ezen ítélet vonatkozásában az EUB ítéletek időbeli hatályának korlátozását vizsgáljuk. A román kormány kérte az uniós bíróságtól az ítélet időbeli hatályának korlátozását, mivel indoklása szerint súlyosan érintené a román gazdaságot a kérdéses adók visszafizetése az érintett magánszemélyeknek, és gazdasági szereplőknek

⁵²i.m.

⁵³Európai Unió Bírósága, C-676/17, 46-47. pontok.

⁵⁴i.m. 50. pont.

⁵⁵i.m. 57. pont.

⁵⁶Európai Unió Bírósága,

Emlékeztetni kell, hogy az Európai Unió Bírósága rendelkezik az uniós jog autentikus értelmezésének monopóliumával: ez többek között azzal a következménnyel jár, hogy a Bíróság értelmezése szerint kell, illetve a szerint kellett volna értelmezni az uniós jogot annak hatályba lépésétől kezdve. Ebből az is következik, hogy a tagállami bíróságoknak az EUB által megadott értelmezés szerint kell eljárniuk olyan⁵⁷ esetekben is, amelyek a szóban forgó EUB ítélet megelőzően keletkeztek, – többek között – azzal a feltétellel, hogy az uniós és a tagállami jog az adott esetben lehetővé teszi, hogy a kérdéses jogvitákat a tagállami bíróság elé terjesszék. Az esetek egy jelentős részénél a tagállami eljárási szabályok nem teszik lehetővé a jogerőre emelkedett döntések újra nyitását, amely főszabályként nem ellentétes az uniós joggal. Az uniós jog a jogbiztonság elvének alkalmazásában teszi lehetővé – bizonyos körülmények között –, hogy a tagállami bíróság ne nyisson újra egy uniós jogot sértő, de jogerőre emelkedett döntést.

Szintén a jogbiztonság elve alkalmazásában teszi lehetővé az uniós bíróság – bizonyos körülmények között – az ítéleteinek időbeli hatályára vonatkozó korlátozását, azaz azt, hogy az előzetes döntéshozatali ítéletből eredő jogértelmezésére más jogalanyok ne hivatkozzanak.

Az EUB ítéletének időbeli hatályát⁵⁸ két feltétel együttes fennállása esetén korlátozhatja: ha az érintettek jóhiszeműsége bizonyosodik be, és súlyos zavarok veszélyének feltételei állnak fenn.⁵⁹

A román kormány egy becslést terjesztett elő, amely szerint a szóban forgó adók visszafizetése a 2015. évre a költségvetési hiányt 0.9 %-kal növelné, azaz megközelítőleg 1,8%-ról 2,7%-ra emelkedne. Az EUB értelmezésében azonban nem volt egyértelmű, hogy a megadott adatok csak a szóban forgó adóra vagy az

⁵⁷Európai Unió Bírósága, C-586/14.

⁵⁸Európai Unió Bírósága, C-568/14, 47. pont.

⁵⁹Európai Unió Bírósága, C-402/03.

összes adóra vonatkoznak-e.⁶⁰ Közvetve vagy közvetetten – emlékeztet a Bíróság – a hasonló adók tekintetében megtagadta az időbeli hatály korlátozását.⁶¹ Az uniós bíróság értelmezésében a román kormány által hivatkozott, súlyos zavarokra vonatkozó feltételek nem teljesültek. Ebből következően nem volt szükség a második, a jóhiszeműségre vonatkozó feltétel vizsgálatára,⁶² ugyanis az első feltétel nem teljesülése megakadályozta az időbeli hatály korlátozását.

A LUCCHINI SPA ÜGYBEN HOZOTT ÍTÉLET⁶³

Egy olasz gazdasági szereplő, Lucchini 1985-ben állami támogatást kért acélipari egységek modernizálásához. Az adott tagállam bejelentette az Európai Bizottságnak a támogatás tervezetét, amelyet a vonatkozó szabályok értelmében környezetvédelmi célú támogatásként jelölt meg az olasz állam. Az Európai Bizottság további információkat kért, amelyre nem érkezett válasz a tagállam részéről, majd 1988 őszén az olasz hatóságok ideiglenesen előleget utalnak a Bizottság támogatással kapcsolatos végleges döntéséig. A Bizottság továbbra sem kapta meg az olasz államtól az ügyre vonatkozó összes információt, ezért határozattal a belső piaccal összeegyeztethetetlennek minősítette a támogatást.⁶⁴ Az érintett gazdasági szereplő a rendelkezésre álló egy hónapos határidőn belül nem támadta meg a kérdéses határozatot az uniós bírói fórumok előtt.

Lucchini eljárást kezdeményezett az olasz polgári és büntető bíróság előtt a kérdéses támogatás teljes összegének megállapítása és folyósítása érdekében. Az eljáró olasz bíróság 1991 nyarán, az Európai Bizottság határozatát követően a belső jog alapján kötelezte az államot a kért támogatás megfizetésére, amelyben a bíróság és a felek sem hivatkoztak az vonatkozó uniós jogra, illetve a Bizottság

⁶⁰Európai Unió Bírósága, C-586/14, 49-50. pontok.

⁶¹i.m.

⁶²i.m. 51. pont.

⁶³Európai Unió Bírósága, C-119/05.

⁶⁴1990. június 20-i 90/555/ESZAK határozat.

határozatára. Az illetékes hatóságok fellebbeztek, azonban az olasz fellebbviteli bíróság 1994-ben jóváhagyta a kérdéses határozatot, amely 1995 telén jogerőre emelkedett.

A gazdasági szereplő a kérdéses támogatást továbbra sem kapta meg, ezért lépéseket tett, többek között a hatóságok egyes vagyontárgyainak lefoglalását. A hatóságok rendeletet hoztak 1996 tavaszán a kérdéses támogatás, a kamattámogatás, illetve törvényes kamat kifizetéséről, amely az olasz bíróságok döntését hajtotta végre. A rendelet azonban pontosította, hogy e támogatások ideiglenes jellegűek lehetnek, mivel azok érvényességét befolyásolhatják uniós döntések.

Az Európai Bizottság 2016 őszén felszólította az olasz államot a kérdéses támogatás visszafizettetésére, amire az érintett hatóság visszavonta a támogatás nyújtását megállapító rendeletet, és elrendelte a támogatás – kamatokkal történő – visszafizettetését.

Lucchini 1996 őszén egy olasz regionális közigazgatási bíróság előtt támadta meg a támogatást visszavonó rendeletet. E bíróság 1999 tavaszán úgy döntött, hogy a kereset megalapozott, mivel azokat a jogi lehetőségeket, amelyek lehetővé teszik a közigazgatási döntések visszavonását, korlátok közé szorítja az a jogerőre emelkedett olasz bíróság által hozott ítélet, amely a támogatáshoz való jogot rögzíti.

Az eljáró hatóság az uniós jog primátusára hivatkozva fellebbezést nyújtott be, így az államtanács elé kerül a jogvita, amely előzetes döntéshozatali eljárásban az EUB-hoz fordult.

A gazdasági szereplő vitatta az EUB hatáskörét, arra hivatkozva, hogy jelen esetben nincs értelmezésre szoruló uniós jogszabály, így a kérelemben a tagállami bíróság ítéletére hivatkozott, illetve, arra, hogy az olasz polgári törvénykönyv egyes rendelkezései szorulnak értelmezésre.

Az EUB elismeri, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás a tagállami bíróságok és az uniós bíróság hatásköreinek elkülönítésén alapulnak, így az ügyek konkrét tényállásának megítélése a tagállami hatáskörbe tartozik.⁶⁵ Kivételes esetben az EUB mégis jogosult megállapítani saját hatáskörét az alapügy konkrét körülményeinek azonosítására, jelen esetben a kérdés arra irányul, hogy az uniós jog alapján a tagállami bíróságok kötelesek-e figyelmen kívül hagyni a támogatások visszatérítésével kapcsolatos tagállami jogot.⁶⁶ A jogvita legfontosabb kérdése, hogy a tagállami jogból eredő jogerő elve megakadályozza-e jelen esetben az adott támogatás⁶⁷ visszatérítését?

Az EUB emlékeztetett, hogy a tagállami bíróságok nem rendelkeznek hatáskörrel arra, hogy megítéljék az állam által nyújtott támogatások uniós joggal való összeegyeztethetőségét,⁶⁸ ugyanis a hatáskört az Európai Bizottság gyakorolja az EUB „felügyelete”⁶⁹ mellett.

A fentiek alapján az EUB kimondta, hogy sem az olasz polgári, sem a közigazgatási bíróság nem rendelkezett hatáskörrel arra, hogy megítélje a kérdéses támogatások belső piaccal való összhangját, valamint nem érvényteleníthették az ezzel kapcsolatos uniós határozatot, illetve e bíróságok döntéseinek anyagi

⁶⁵Európai Unió Bírósága, C-119/05, 42-43. pontok.

⁶⁶Európai Unió Bírósága, C-119/05, 44-46. pontok.

⁶⁷Az uniós joggal nem összeegyeztethető támogatásokat a gazdasági szereplőknek vissza kell fizetni az adott tagállamnak. E tekintetben a tagállam köteles mindent megtenni a kérdéses támogatás visszafizetéséért, kivételt csak a visszafizetés abszolút ellehetetlenülése jelent, amelyet megszorítóan kell értelmezni. Claude Blumann-Louis Dubouis: in *Droit matériel de l'Union européenne*, LGDJ, 2019, 774. p.p.

⁶⁸Európai Unió Bírósága, C-119/05, 51. pont.

⁶⁹Anémon Cartier Bresson szerint az Európai Bizottság a verseny, és a közérdekekkel célkitűzéseivel kapcsolatban kíván egyensúlyt kialakítani. A Bíróság a maga részéről bizonyos szempontból hátralép, e komplex gazdasági területet meg kívánja hagyni az Európai Bizottságnak. A Főtanácsnokok inkább azt a nézetet vallják, hogy az állami támogatások nem igazán a versennyel foglalkozik, inkább a tagállamok egyoldalú beavatkozásának kontrollját jelenti, valamint a konkurensok védelmét a támogatás kedvezményezettjétől. in *La notion d'aide d'état*, in *Le rôle politique de la Cour de justice de l'Union européenne*, 246. p.p.

jogereje nem tett említést a kérdéses támogatás belső piaccal való összhangjáról, sem a vonatkozó uniós döntés érvénytelenségéről.⁷⁰

Az olasz polgári törvénykönyv tartalmaz olyan rendelkezéseket,⁷¹ amely kifejezetten tiltja, hogy olyan jogalapokat vessenek fel egy új eljárás során, amelyet már lezártak, vagy olyan kérdésekkel foglalkozzanak, amelyeket korábbi eljárásokban felhozhattak, de annak számításba vételére végül nem került sor.

A Bíróság emlékeztetett az összhangban értelmezés, illetve a közvetlen hatály elvére,⁷² tartózkodva attól, hogy az adott helyzetben eldöntse, hogy az eljáró bíróság melyiket vegye igénybe az uniós jog érvényre juttatásához. Az összhangban értelmezés elve alkalmazásában az eljáró tagállami bíróságnak úgy kell értelmeznie a tagállami jogot, hogy azzal elősegítse az uniós jog alkalmazását azzal a megkötéssel, hogy ezen elv nem nyerhet alkalmazást, ha a kérdéses tagállami jogszabály semmilyen lehetőséget nem ad mérlegelésre az eljáró tagállami bíróság számára. Ezzel szemben a közvetlen hatály elve alapján az eljáró tagállami bíró eltekinthet, illetve el is kell tekintenie az uniós jogot sértő tagállami jogszabály alkalmazásától.

Az olasz polgári törvénykönyv azon rendelkezése, amely jelen esetben a *res indicata* elvének⁷³ olyan értelmezést ad, hogy az megakadályozza adott esetben a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatás visszafizetését, nem egyeztethető össze az uniós jog által megfogalmazott kritériumokkal.

ÖSSZEGZÉS

A Germany ügyben hozott ítéletben az EUB nem fogadta el a Főtanácsnok által javasolt méltányosság szerepét, amely az azonos elbánás és a tényleges

⁷⁰i.m. 57-58. pontok.

⁷¹Olasz polgári törvénykönyv 2909. cikk.

⁷²Európai Unió Bírósága, C-119/05, 60-61. pontok.

⁷³i.m. 63. pont.

érvényesülés elvéhez új kritériumot emelt volna az uniós jogba. Az azonos elbánás fényében az EUB „döntése” alapján a tagállami bíróságnak meg kellett vizsgálnia, hogy az uniós jog tekintetében fennállnak-e azok a körülmények, amelyek a tagállami jog alapján merülnek fel: vagyis nyilvánvaló jogellenesség esetén vissza kell vonni a kérdéses határozatokat. A tagállami bíróság ugyanis az érintett tagállami jogszabály felsőbb szintű szabállyal való összeegyeztethetőséget elmulasztotta megvizsgálni, vagy azt nem a megfelelő alapossággal tette meg.

Az Olimpiclub ügyben hozott ítéletben az EUB eltért a *res iudicata* elvének főszabály szerinti alkalmazásától, ugyanis mérlegelt a jogerő és a tényleges érvényesülés elve között. Főszabály szerint a tényleges érvényesülés elve nem követeli meg, hogy a tagállami bíróság visszavonjon egy jogerőre emelkedett határozatot. A Bíróság indoklása szerint a tényleges érvényesülés elve azért írja felül a jogerő elvét, mert így ellehetetlenülne az uniós jog érvényre juttatása, amely ellehetetlenítené a HÉA-ra vonatkozó ésszerű jogalkalmazást. Egyrészt látni kell az Unió költségvetési érdekeit, másrészt az ügyben nem a főszabály szerinti *res iudicata* hatást láthattuk, amelynek szintén ellentmondásos gyakorlata alakult ki az olasz jogban.

A Tarsia ügyben egy uniós joggal összeegyeztethetetlen adó befizetésére vonatkozó döntés jogerőre emelkedett, így a tényleges érvényesülés uniós elve sem követeli meg, hogy a tagállami bíróság visszavonja a jogerőre emelkedett határozatot.

A Calin ügyben hozott ítéletben szintén egy olyan jogerőre emelkedett tagállami döntést vitattak, amelynek tárgya uniós jogot sértő adók visszafizetése volt. Annak ellenére, hogy a tagállamnak főszabály szerint vissza kell fizetnie az uniós jogot sértő módon befizetett adókat, az uniós jog nem követeli meg a jogerőre emelkedett bírósági határozatok felülvizsgálatát, feltéve, hogy ezen tagállami eljárási szabály megfelel az azonos elbánás, és a tényleges érvényesülés elvei által támasztott kritériumoknak. Az EUB nem rendelkezett elegendő információval az

azonos elbánás elve tekintetében, ez azonban nem zárta ki, hogy az eljáró tagállami bíróság megvizsgálja-e kérdést, vagy új kérdéssel forduljon az EUB-hoz. A tényleges érvényesülés elvével azonban nem volt összeegyeztető a jogerő elve, ugyanis a kérdéses egy hónapos határidő nem volt megfelelően kihirdetve az adott tagállamban, így az nem felelt meg az tényleges érvényesülés elvével együtt értelmezett bizalomvédelem elvével.

A Lucchini ügyben hozott ítélet állam által nyújtott támogatásokra vonatkozik, e területen különösen erős az uniós kontroll a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások visszafizetése tekintetében.⁷⁴ Az EUB lényegében a tagállami bíróság területre vonatkozó hatáskörének hiányával indokolta azt, hogy az uniós jogot sérti az az olasz jogszabály, amely a *res indicata* elvét úgy értelmezi, hogy azzal megakadályozza az belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások visszafizetését.

A Budisan ügyben hozott ítéletben a román kormány kérte az uniós bíróságot az ítélet időbeli hatályának korlátozására. Az ítélezési gyakorlat adók területén nem igazán ad helyet erre irányuló tagállami kérelmeknek. Az adott ügyben az EUB nem látta bizonyítottnak a súlyos zavarok fennállását, így nem volt szükség a másik feltétel, a jóhiszeműség vizsgálatára.

A vizsgált EUB ítéletek lényegében arra a logikára épültek, hogy a *res indicata* elvét az uniós jog figyelembe veszi, azaz a tagállami bíróságoknak nem kötelező felülvizsgálnia a jogerőre emelkedett döntéseket. Önmagában az a tény, hogy a jogerő elve megakadályozza a gazdasági szereplő jogérvényesítését, még nem jelenti azt, hogy a kérdéses tagállami eljárási szabály összhangban lenne a tényleges érvényesülés elvével. Ezt láthatjuk a Tarsia ügyben hozott ítéletben.

Bizonyos körülmények között a jogerő elvétől el kell tekinteni, ha az nem felel meg az azonos elbánás és a tényleges érvényesülés elveinek. A Calin ügyben

⁷⁴GYENEY L. (2020): *Európai uniós polgárság*. In JAKAB A. - KÖNCZÖL M. - MENYHÁRDT A. - SULYOK G. (szerk) *Internetes Jogtudományi Enciklopédia* (EU jog rovat, rovatszerkesztő:

hozott ítéletben a tényleges érvényesülés elvével összhangban értelmezett bizalomvédelem elve által támasztott követelményeknek nem felelt meg az adott tagállami szabályozás, míg a Germany ügyben hozott ítéletben az eljárás az azonos elbánás elve által támasztott kritériumokat nem vette figyelembe az eljáró tagállami bíróság.

A Lucchini ítélet tiltott állami támogatásra vonatkozott, ebben az esetben az EUB hatásköri kérdésekkel indokolta a *res iudicata* hatástól való eltekintést, míg az Olimpiclub esetében lényegében az Unió költségvetési érdekeit vette számításba.⁷⁵ Az EUB által kifejlesztett kártérítési jog áll a magánszemélyek és gazdasági szereplők rendelkezésére azon esetekben, ha a *res iudicata* elvének alkalmazása megfelel a tényleges érvényesülés és egyenlő elbánás uniós elvei által támasztott kritériumoknak.

Ha az uniós jogot sértő döntés esetén nincs *res iudicata* hatás, az EUB igen szigorú kritériumok alapján korlátozza ítéleteinek időbeli hatályát.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Turmo, A., 2017. L'autorité de la chose jugée en droit de l'Union européenne, Bruxelles: Bruylant, Coll. Droit de l'Union européenne, ss-coll. Thèses.
2. Coutron, L., 2014. L'obligation de renvoi préjudiciel á la Cour de justice: une obligation sanctionnée? Bruxelles: Bruylant.

⁷⁵Araceli Turmo utalt arra, hogy a Byankov ügyben hozott ítéletben a Bíróság azért tekintett el a jogbiztonság elve alkalmazásától, mert nem volt született az ítéletben bírósági döntés. in: L'autorité de la chose jugée en droit de l'Union européenne, 124-125. p.p.

Álláspontunk szerint a fenti tény is fontos szerepet játszhatott a Bíróság döntésében, azonban az EUB az ítéletben utalt arra (C-249/11, 78-80. pontok), hogy a szabad mozgásra vonatkozó irányelv azon rendelkezése, amely megköveteli az uniós polgárok szabad mozgását akadályozó intézkedések felülvizsgálatát, lerontja az ügyben jogbiztonság elvének alkalmazását. Lásd: GYENEY L. (2020): *Európai uniós polgárság*. In JAKAB A. - KÖNCZÖL M. - MENYHÁRDY A. - SÜLYÖK G. (szerk) *Internetes Jogtudományi Enciklopédia* (EU jog rovat, rovatszerkesztő: Várnay Ernő, Varju Márton, Horváthy Balázs) <http://ijoten.hu/6szocikk/europai-unis-polgsg> (A letöltés dátuma: 2021.05.02.), Julie Rondu: L'individu, sujet du droit de L'Union européenne, Bruylant, Bruxelles, 2020.

3. Rondu, J., 2020. L'individu, sujet du droit de L'Union européenne. Bruxelles: Bruylant.
4. Clément-Wilz, L. 2019., Le role politique de la Cour de justice de L'Union européenne. Bruxelles: Bruylant.
5. Blumann, C. & Dubouis, L., 2019. Droit matériel de L'Union Européenne. LGDJ.
6. Protectionnisme et Droit de L'Union européenne, sous la direction de Ségolene Barbou des Places. Paris: Pedone, 2014
7. Gyenei L., 2020. *Európai unió polgárság*. In: Jakab A.; Könczöl M.; Menyhárdt A. & Sulyok G. (szerk) *Internetes Jogtudományi Enciklopédia* (EU jog rovat, rovatszerkesztő: Várnay, E.; Varju, M.; Horváthy, B.) <http://ijoten.hu6szocikk/europai-unis-polgsg> (A letöltés dátuma: 2021.05.02.)
8. Barbato, J. C. & Mouton, J. D., 2010. Vers la reconnaissance de droits fondamentaux aux États membres de l'union européenne? Réflexions á partir des notions d'identité et solidarité. Bruxelles Bruylant.

ISSN 2630-886X

18 57

BGE